

ผลกระทบการทำงานจากการได้รับยาและการจัดการ

เทอดศักดิ์ เดชคง

บทคัดย่อ : การได้รับยาที่มีผลต่อประสิทธิภาพและความปลอดภัยในการทำงาน เช่น ยาที่มีผลทำให้เกิดการง่วงซึม ตัดสินใจช้า ควบคุมการทำงานประสานกันของมือเท้า ต้องพึงระวังในการมอบงานมีความเสี่ยง, งานที่ต้องการความปลอดภัยสูง เช่น งานควบคุมเครื่องจักร งานขับยานพาหนะ. พนักงานที่ใช้ยาที่มีผลดังกล่าวจำเป็นต้องพักงานชั่วคราว จนกว่าการปรับขนาดใช้ยามีความเหมาะสมที่ทำให้ผู้ป่วยสามารถทำงานได้ตามปกติ.

สำหรับงานบางประเภท เช่น ขับเครื่องบิน ดำน้ำ เติ่นเรือ ได้มีข้อแนะนำที่แนวปฏิบัติต้องครีวชิฟได้จัดทำไว้ ซึ่งสามารถไปศึกษาเพิ่มเติมได้ตามความเหมาะสม.

คำสำคัญ : ผลกระทบการทำงานจากการได้รับยา, การจัดการ

พนักงานจำนวนมากมีความจำเป็นที่ต้องได้รับยาเพื่อบำบัดรักษาโรคประจำตัวของตน หรือเมื่อจำเป็นต้องได้รับยารักษาโรคขณะทำงาน ก็อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพ และความปลอดภัย. ดังนั้นหากผู้ประกอบการมีความเข้าใจในผลกระทบนี้ ก็จะสามารถวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาที่อาจพบได้อย่างถูกต้อง.

จากการศึกษาพบว่าพนักงานในสถานประกอบการประมาณร้อยละ ๒๐ กำลังได้รับยารักษา ณ เวลาที่ให้ข้อมูลนั้น^๑ และยาที่ใช้มากที่สุดคือ ยาสกดกันเบต้า โดยเฉพาะในพนักงานอายุมากและผู้ชาย.

ผลที่ตามมาจากการใช้ยา และส่งผลกระทบต่อการทำงานมักเป็นผลข้างเคียง เช่น การง่วงซึม สมาธิลดลง ความสามารถทางสมองความคิดและระบบประสาทลดลง ส่งผลกระทบต่องานประเภทการขับรถ การควบคุมเครื่องจักร และงานการบิน รวมทั้งงานที่ต้องใช้สมองคิดและตัดสินใจ.

^๑กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข

การศึกษาวิจัยการใช้ยาเกี่ยวกับผลกระทบต่องาน

การศึกษาผลกระทบของการใช้ยาต่อการทำงานนั้นมีหลายรูปแบบ โดยอาจเป็นการวัดผลกระทบต่อความสามารถบางอย่าง หรือเป็นการวัดผลโดยรวมในกิจกรรมที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันและการทำงานอย่างเช่นการขับยานพาหนะ การควบคุมอุปกรณ์ เป็นต้น.

ผลกระทบของยาต่อการทำงานนั้นมีหลายประการ ได้แก่

- ความคิดช้า ตัดสินใจช้าจากการใช้ยานอนหลับ ยาลดความดันโลหิต
- ความสามารถในการทนอากาศเย็นจากยาขยายหลอดเลือด ซึ่งมักเป็นยาโรคความดันโลหิตสูง
- ลดการออกเหงื่อทำให้เกิดความร้อนสะสมในร่างกาย เป็นเหตุ ให้ร่างกายทนต่อความร้อนได้ลดลง จากการใช้อยาฤทธิ์สกดกันโคลิเนอร์จิก
- อื่นๆ.

ผลจากยาต่อการทำงานจำแนกตามชนิดยา

๑. ยานอนหลับ ยากลากังวล ยากล่อมประสาท ได้แก่ ยาในกลุ่ม เบนโซไดอะเซพีนส์ บาร์บิทูเรต เนื่องจาก มีผลกดประสาท ทำให้การทำงานเชื่องช้าลง การตัดสินใจช้า รวมทั้งทำให้การทำงานประสานกันของมือเท้าลดลง ผลดังกล่าวนี้จะรุนแรงในผู้สูงอายุ.

ยาบางชนิดอาจถูกจัดอยู่ในกลุ่ม “ค่อนข้างปลอดภัย” เป็นยาที่ “ง่วงน้อย” ได้ถูกนำมาใช้ใน ช่วงกลางวันมากขึ้น แต่ต้องใช้ด้วยความระมัดระวังเสมอ. เช่น ทีมาซีแพม (Tema-zepam) ซึ่งเป็นยานอนหลับและยาโคลบาแซม (Clobazam) ซึ่งเป็นยากลากังวล.

๒. ยาต้านอาการทางจิต (Antipsychotic drugs)

ยาในกลุ่มนี้ได้แก่ คลอโพรมาซีน, ฮาโลเพริดอล และ โฟโมไซค์ ซึ่งมีผลทำให้เกิดอาการง่วงซึมได้ง่าย มีผลต่อระบบประสาท เช่น อาจทำให้มีอาการมือสั่น กล้ามเนื้อเกร็ง (Extra pyramidal symptoms) ทำให้ความดันเลือดสูงเกิดอาการหน้ามืด (Postural hypotension) พนักงานที่จำเป็นต้องได้รับยาจึงต้องมีการปรับปรุณชนิดและขนาดของยาให้เหมาะสมกับการทำงาน.

ปัจจุบันมียาในกลุ่มนี้หลายชนิดที่มีผลข้างเคียงน้อยเช่น โคลซาพีน (Clozapine) ริสเพอริโดน (Risperidone) โอลาซา-พีน (Olanzapine) มีค่าใช้จ่ายจากราคายาสูงขึ้น และแม้ว่าผลข้างเคียงน้อย ก็ควรติดตามผลกระทบต่องานบางชนิดที่ต้องการความถูกต้องแม่นยำด้วย.

๓. ยากันชัก

ยาในกลุ่มนี้ได้แก่ คาร์บามาเซพีน (Carbamazepine), ฟีนโทยด์ (Phenytoin), ไดแลนติน (Dilantin), วาลโปรเอท (Valproate) ซึ่งมีผลต่อสมาธิและความสามารถทางสติปัญญา รวมทั้งเกิดความง่วงซึมได้ จึงต้องมีความระมัดระวัง ในงานประเภทที่ใช้สมาธิ ความรวดเร็ว และถูกต้องในการตัดสินใจ รวมทั้งงานที่อาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย.

ดังนั้นเมื่อมีการปรับเปลี่ยนปริมาณยา ทุกครั้ง ควรให้ผู้ใช้ยาหยุดการทำงานที่มีความเสี่ยง จนกว่าจะปรับตัวได้.

๔. ยาลดแรงดันเลือด

ยาในกลุ่มนี้ได้แก่ เมธิลโดปา (Methyldopa) ยาสกัดกั้นเบต้า.

ยาในกลุ่มนี้มีผลข้างเคียงต่อความสามารถและความทนทานของร่างกาย อาจทำให้อ่อนเพลียง่าย ไม่สามารถทำงานที่ต้องทำติดต่อกันนาน ๆ ได้. นอกจากนี้ผลของการที่เป็นยาลดแรงดันเลือดจึงอาจเกิดภาวะความดันเลือดต่ำจนเกิดผลเสียตามมาได้. ดังนั้นเมื่อมีการปรับเปลี่ยนขนาดยา จะต้องให้พนักงานหยุดการทำงานที่มีความเสี่ยงชั่วคราว.

๕. ยาต้านเศร้า

ยาต้านเศร้า ได้แก่ เอมีทริปทีลีน (Amitriptyline), อิมิ-พรามิน (Imipramine), นอร์ทริปทีลีน (Nortriptyline) จัดเป็นยาในกลุ่มไตรไซคลิก ซึ่งทำให้เกิดภาวะง่วงซึมได้ง่าย ขณะที่ยาในกลุ่ม MAOI. (monoamine oxidase inhibitor) มักไม่ทำให้เกิดภาวะง่วงซึม. นอกจากนี้มียารุ่นใหม่ เช่น ฟลู-ออกเซทีน (Fluoxetine), เซอร์ทาลีน (Sertraline) มีผลข้างเคียงค่อนข้างน้อย อย่างไรก็ตามยาในกลุ่มนี้ยังอาจมีผลข้างเคียง เช่น ง่วงซึม แรงดันเลือดต่ำ ซึ่งรบกวนต่อการทำงานได้. อาจใช้ได้ในรายที่ผลข้างเคียงจากยาอื่นรบกวนการทำงาน.

๖. ยาอื่น ๆ

ยาลดน้ำมูก ยาแก้แพ้ มีผลทำให้เกิดอาการง่วงซึม ซึ่งอาจเกิดขึ้นรุนแรงในบางรายรบกวนต่อการควบคุมเครื่องจักร และการขับรถ จึงจำเป็นต้องเลือกใช้ยาที่ไม่ง่วงซึมนัก เช่น Astemizole และ Terfenadine.

ยาเบาหวานอาจทำให้เกิดภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ จึงควรให้พนักงานที่ได้รับยาเบาหวานปรับขนาดยาจนเหมาะสมก่อนให้ทำงานที่มีความเสี่ยงอย่างการขับรถหรือควบคุมเครื่องจักร.

เอกสารประกอบการเรียบเรียง

๑. Rennie. 1984. ไม่มีเอกสาร
๒. O'Donnell MP, editor. Health promotion in the workplace, 3rd ed. New York: Delmar Thomson Learning; 2002.
๓. Egdeall HG, Horrocks FA, Lee K, Warburton W. Drug . In : Edwards FC, McCallum RI, Taylor PJ, editors. Fitness for work: The medical aspects. New York: Oxford Univ Press; 1991. p. 415-20.
๔. Sadock BJ, Sadock VA. Comprehensive textbook of psychiatry. Lippincott William & Wilkins; 1999.
๕. Sadock BJ, Sadock VA. Pocket handbook of clinical psychiatry, 3rd ed. Lippincott William & Wilkins; 2001.

Abstract : Medication and Fitness for Work

Terdsak Dejkong*

**Department of Mental Health, Ministry of Public Health, Nonthaburi, Thailand*

On specific occasions, it is mandatory to prescribe drugs as a preventive measure for those working in areas where disease is prevalent, and as therapy for certain workers despite the risk of side-effects that might incapacitate them or adversely affect their ability to work.

Key words: fitness for work, medication

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานควรคำนึงถึง

การประเมินสุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาว่าผู้ปฏิบัติงานมีความเหมาะสมที่จะปฏิบัติงานหรือไม่ การประเมินสุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานสามารถทำได้โดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน การสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงาน และการใช้แบบสอบถาม การประเมินสุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานควรคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ความเครียด ความวิตกกังวล ความเศร้าโศก และโรคทางจิตเวช การประเมินสุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานสามารถช่วยในการตัดสินใจว่าผู้ปฏิบัติงานมีความเหมาะสมที่จะปฏิบัติงานหรือไม่ และสามารถช่วยในการตัดสินใจว่าผู้ปฏิบัติงานควรได้รับการรักษาหรือไม่

สรุปสาระสำคัญของบทความนี้คือ

การประเมินสุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาว่าผู้ปฏิบัติงานมีความเหมาะสมที่จะปฏิบัติงานหรือไม่ การประเมินสุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานสามารถทำได้โดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน การสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงาน และการใช้แบบสอบถาม การประเมินสุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานควรคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ความเครียด ความวิตกกังวล ความเศร้าโศก และโรคทางจิตเวช การประเมินสุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานสามารถช่วยในการตัดสินใจว่าผู้ปฏิบัติงานมีความเหมาะสมที่จะปฏิบัติงานหรือไม่ และสามารถช่วยในการตัดสินใจว่าผู้ปฏิบัติงานควรได้รับการรักษาหรือไม่

การประเมินสุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานเป็นสิ่งสำคัญในการพิจารณาว่าผู้ปฏิบัติงานมีความเหมาะสมที่จะปฏิบัติงานหรือไม่ การประเมินสุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานสามารถทำได้โดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน การสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงาน และการใช้แบบสอบถาม การประเมินสุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานควรคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ความเครียด ความวิตกกังวล ความเศร้าโศก และโรคทางจิตเวช การประเมินสุขภาพจิตของผู้ปฏิบัติงานสามารถช่วยในการตัดสินใจว่าผู้ปฏิบัติงานมีความเหมาะสมที่จะปฏิบัติงานหรือไม่ และสามารถช่วยในการตัดสินใจว่าผู้ปฏิบัติงานควรได้รับการรักษาหรือไม่